

AJ-1435

M.A. (Final) Term End Examination, 2021-22

SANSKRIT (Paper-III)

(रस-ध्वनि सिद्धान्त)

Time : 3 hours]

[Maximum Marks : 100

नोट:- सर्वे प्रश्नाः समाधेयाः । सर्वे प्रश्नाः समानाङ्काः ।

इकाई-I

1. व्याख्या क्रियताम् :-
विभावानुभावष्यभिचोरिसंयोगाद्रस निष्पत्तिः ।

अथवा

शृङ्गारहास्यकरुणरौद्रवीर भयानकाः
वीभत्साद्रभुतसंज्ञौ चेत्यष्टौ नाटये रसाः स्मृताः ।

इकाई-II

2. व्याख्या क्रियताम् :-
अगूढमपरस्याङ्गं वाच्यसिद्धयङ्गमस्फूटम् ।
सन्दिग्धतुल्यप्राधान्ये काक्वाक्षिप्तम सुन्दरम् ॥

अथवा

“सालङ्कारैर्ध्वनेस्तैश्च योगः संसृष्टिसङ्करैः” ।

इकाई-III

3. व्याख्या क्रियताम् :-
प्रतिकूलविभावादिग्रहो दीप्तिः पुनः पुनः
अकाण्डे प्रथनच्छेदौ अङ्गश्याप्यतिविस्तृतिः

अथवा

- (क) सञ्चारदिविरुहस्य वाध्योक्तिर्गुणावहा
(ख) आश्रयैक्ये यः स कार्यो भिन्नसंश्रयः ।
रसान्तरेणान्तरितो नैरन्तर्येण यो रसः ॥

इकाई-IV

4. उपकुर्वन्ति तं सन्तं येडङ्ग द्वारेण जातुचित् :-
हारादिवदलङ्कारास्तेऽनुप्रासोपमादयः ।

अथवा

वक्तृवाच्यप्रबन्धानामौचित्येन क्वचित्क्वचित् ।
रचनावृत्तिवर्णानामन्यथात्वमपीष्यते ॥

इकाई-V

5. योऽर्थः सहृदयश्लाहयः काव्यात्मेति व्यवस्थितः
वाच्यप्रतीयमानाख्यौ तस्य भेदावुभौ स्मृतौ ॥

अथवा

यत्रार्थः शब्दो वा तमर्थमुपसर्जनी कृतस्वार्थौ ।
त्यङ्तः काव्यविशेषः स ध्वनिरिति सूरिभिः कथितः ॥